

HÀ NỘI TIỀM NĂNG MỚI – TUYẾN DU LỊCH SÔNG HỒNG

Trần Đức Chiến, Đoàn Y Bình, Duyên Khánh Linh
Trường Đại học Thủ đô Hà Nội

Tóm tắt: Du lịch đường sông là loại hình du lịch gắn bó chặt chẽ với các dòng sông, tận dụng tài nguyên thiên nhiên và văn hóa tại khu vực sông cùng vùng lân cận để xây dựng các sản phẩm du lịch độc đáo, mang tính đặc trưng, đáp ứng nhu cầu đa dạng của du khách. Tại Hà Nội, sông Hồng nổi bật với tiềm năng phát triển loại hình du lịch này, đóng vai trò quan trọng trong việc thúc đẩy “ngành công nghiệp không khói”. Tuy nhiên, du lịch sông Hồng hiện vẫn chưa được khai thác hiệu quả, chưa phát huy hết các lợi thế sẵn có. Nghiên cứu này tập trung phân tích các tiềm năng, đồng thời đề xuất các giải pháp khắc phục những thách thức và hạn chế còn tồn tại nhằm phát triển bền vững tuyến du lịch sông Hồng. Bên cạnh đó, nghiên cứu cũng hướng tới việc bảo tồn và phát huy giá trị của tư liệu Hán Nôm thông qua các hoạt động du lịch. Việc lồng ghép tuyến du lịch sông Hồng vào chương trình học của sinh viên ngành du lịch sẽ mang lại cơ hội tiếp cận thực tế, giúp sinh viên tìm hiểu sâu hơn về lịch sử, văn hóa, kiến trúc Hà Nội, cũng như giá trị của tư liệu Hán Nôm. Qua đó, sinh viên có thể nâng cao kỹ năng chuyên môn, tăng cường khả năng ứng dụng kiến thức vào thực tiễn và định hướng phát triển nghề nghiệp trong tương lai. Kết quả nghiên cứu sẽ cung cấp cơ sở khoa học cho việc đề xuất các giải pháp thiết thực, góp phần nâng tầm tuyến du lịch sông Hồng, khai thác hiệu quả tiềm năng để phát triển bền vững và phù hợp với giá trị vốn có.

Từ khóa: Du lịch đường sông, Hà Nội, tư liệu Hán Nôm, sinh viên ngành du lịch, tuyến du lịch sông Hồng.

Nhận bài ngày 25.01.2025; gửi phản biện, chỉnh sửa, duyệt đăng ngày 20.03.2025
Liên hệ tác giả: Trần Đức Chiến; email: tranducchien26012003@gmail.com

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Sự gia tăng đa dạng trong nhu cầu của du khách đã thúc đẩy việc khai thác các dòng sông nhằm phát triển các hoạt động du lịch độc đáo. Điều này dẫn đến sự xuất hiện của nhu cầu trải nghiệm các dịch vụ du lịch gắn liền với sông nước, đồng thời nhận ra giá trị cảnh quan và sự tiện ích mà các dòng sông mang lại. Các doanh nghiệp lữ hành đã nhận diện được tiềm năng này, từ đó triển khai nhiều hoạt động như vận chuyển, tham quan và trải nghiệm trên sông để đáp ứng mong muốn của du khách. Du lịch đường sông đã phát triển mạnh mẽ tại nhiều thành phố lớn trên thế giới, trở thành biểu tượng du lịch của các đô thị như Paris, London, Venice, Florence ở châu Âu, hay Seoul, Thượng Hải, Bangkok, Phnom Penh, Singapore và Kuala Lumpur ở châu Á [1]. Với tính độc đáo, loại hình du lịch này đáp ứng tốt các nhu cầu khám phá, giải trí và tìm hiểu văn hóa, hứa hẹn thu hút đông đảo du khách từ khắp nơi.

Sông Hồng được xem là trực cảnh quan trọng, đóng vai trò kết nối không gian đô thị và phân định ranh giới tự nhiên giữa các khu vực quận, huyện của Hà Nội. Dòng sông chảy qua nhiều di tích lịch sử - văn hóa nổi bật, tuyến 1 bao gồm: Đền Dầm, đền Đại Lộ, làng

Vạn Phúc, làng gồm Bát Tràng; tuyến 2 bao gồm: Đình Chèm, đình Liên Hà và đền Đức Ông Đào Kỳ được sắp xếp theo tuyến đường hợp lý [2]. Những yếu tố này tạo nền tảng vững chắc để phát triển du lịch đường sông, góp phần quảng bá giá trị lịch sử và văn hóa của Thủ đô. Bên cạnh đó, sông Hồng còn gắn liền với các làng nghề truyền thống, cùng các cây cầu mang giá trị lịch sử và giai thoại đặc sắc như cầu Long Biên, cầu Chương Dương và cầu Nhật Tân. Ngoài ra, các điểm du lịch sinh thái nổi bật như: Bãi đá sông Hồng, thảo viên gió sông Hồng và các vườn sinh thái cũng góp phần làm phong phú thêm hành trình du lịch. Sự kết hợp giữa đặc điểm thuận lợi về địa hình, thủy văn và các điểm đến đa dạng dọc theo sông Hồng tạo động lực mạnh mẽ để Thủ đô phát triển du lịch đường sông. Với những lợi thế này, du lịch sông Hồng hứa hẹn trở thành một điểm nhấn đầy tiềm năng, thu hút du khách trong nước và quốc tế, đồng thời góp phần quảng bá giá trị lịch sử, văn hóa của Hà Nội [3].

Bài nghiên cứu tập trung khai thác thực trạng bối cảnh đang diễn của dòng sông Hồng để phân tích các yếu tố chủ quan và yếu tố khách quan dựa trên góc nhìn đa chiều. Kết quả nghiên cứu mang lại bức tranh thực trạng hiện nay và đưa ra các đề xuất giải pháp để nâng cao chất lượng tuyến du lịch sông Hồng trong thời gian sắp tới.

2. NỘI DUNG

2.1. Thực trạng khai thác tuyến du lịch sông Hồng trên địa bàn Thành phố Hà Nội

2.1.1. Khái quát về hệ thống tuyến du lịch sông Hồng trên địa bàn Thành phố Hà Nội

Sông Hồng chảy vào Hà Nội từ xã Phong Vân, huyện Ba Vì. Sau đó, sông uốn vòng lên phía Bắc bao quanh bậc thềm Cổ Đô, Tân Hồng rồi phóng về phía Đông và Nam đến hết xã Quang Lãng, huyện Phú Xuyên, là hết địa phận Hà Nội khoảng 163km, chiếm 1/3 chiều dài của con sông này tại lãnh thổ Việt Nam. Sông Hồng chảy qua 15 quận, huyện, thị xã được sắp xếp theo lộ trình du lịch như sau: Ba Vì, Sơn Tây, Phúc Thọ, Đan Phượng, Mê Linh, Đông Anh, Gia Lâm, Bắc Từ Liêm, Tây Hồ, Ba Đình, Hoàn Kiếm, Hai Bà Trưng, Long Biên, Hoàng Mai và Thanh Trì, trong đó có tới 40km qua nội đô. Do đó, sông Hồng được xem là trục không gian cảnh quan chủ đạo, không gian kết nối đô thị trung tâm Hà Nội [4].

Quy hoạch bờ sông phát triển thành các khu đô thị hiện đại, dự án thiết kế chống lũ Chu Phan – Tráng Việt; Tầm Xá – Xuân Canh; Thượng Cát – Liên Mạc; Đông Dư – Bát Tràng; Hoàng Mai – Thanh Trì; Kim Lan – Văn Đức. Quy hoạch ven sông và hướng không gian mở: Công viên, Quảng trường Thượng Cát – Liên Mạc; Tầm Xá – Xuân Canh; Nhật Tân – Tứ Liên và khu vực trung lưu sông Hồng, Long Biên – Cự Khối. Quy hoạch bờ sông định hướng phát triển sinh thái nông nghiệp Đan Phượng; Chu Phan – Tráng Việt; Hoàng Mai – Thanh Trì – Đông Dư – Bát Tràng, Kim Lan – Văn Đức.

Hiện nay có 8 cây cầu bắc qua sông Hồng trên địa bàn Thành phố Hà Nội và dự kiến Thăng Long, Nhật Tân, Long Biên, Chương Dương, Vĩnh Tuy, Thanh Trì, Vĩnh Thịnh và Văn Lang. Dự kiến đến năm 2050, sẽ có thêm 10 cây cầu bắc qua sông Hồng trên địa bàn Thành phố Hà Nội: Vạn Phúc, Thượng Cát, Tứ Liên, Hồng Hà, Trần Hưng, Thăng Long mới, Vĩnh Tuy, Ngọc Hồi, Mễ Sở, Phú Xuyên.

Quy hoạch đô thị sông Hồng hướng ra sông, lấy sông Hồng làm trung tâm, được bao bọc bởi các vành đai xanh và cảnh quan đô thị hai bên, làm nổi bật những yếu tố văn hóa đặc sắc của sông Hồng, tạo không gian phát triển hài

hòa hai bên bờ dòng sông. Trước đây “Hà Nội quay lưng vào sông Hồng”, nhưng qua rà soát quy hoạch đô thị sông Hồng, “Hà Nội sẽ quay mặt vào sông Hồng để phát triển” [5].

Hệ thống tuyến du lịch sông Hồng không chỉ tạo điểm nhấn về cảnh quan đô thị mà còn có ý nghĩa quan trọng trong việc bảo tồn văn hóa bản địa, phát triển du lịch xanh và nâng cao giá trị kinh tế – xã hội cho cộng đồng cư dân ven sông. Tuy nhiên, quá trình khai thác cũng đặt ra nhiều thách thức như: hạn chế về hạ tầng du lịch đường thủy, vấn đề ô nhiễm môi trường ven sông, sự phối hợp còn thiếu đồng bộ giữa các cấp, các ngành và địa phương liên quan.

Tổng thể, hệ thống tuyến du lịch sông Hồng là một tiềm năng lớn chưa được khai thác hiệu quả, song nếu được đầu tư bài bản và đồng bộ, nơi đây hoàn toàn có thể trở thành một trục du lịch văn hóa – sinh thái trọng điểm của Thủ đô trong tương lai gần.

2.1.2. Các nhân tố ảnh hưởng đến tuyến du lịch sông Hồng trên địa bàn Thành phố Hà Nội

Tài nguyên du lịch tự nhiên của sông Hồng

Sông Hồng nằm trong địa phận của Thành phố Hà Nội nên chịu ảnh hưởng của thời tiết và khí hậu của Thủ đô. Khí hậu Hà Nội tiêu biểu cho vùng Bắc Bộ với đặc điểm của khí hậu nhiệt đới gió mùa, với sự khác biệt rõ ràng giữa mùa nóng và mùa lạnh. Lũ sông Hồng chủ yếu do lũ các phụ lưu chính là sông Đà và sông Lô gây nên. Vào mùa khô, nước cạn, tàu cập bến rất khó khăn, doanh nghiệp tổ chức tour du lịch sông Hồng phải dừng tàu ở ngoài lòng sông và sử dụng xuồng "tăng bo" đưa khách vào bờ [6].

Tài nguyên du lịch văn hóa của sông Hồng

Sông Hồng không chỉ có vẻ đẹp tự nhiên mà còn là nơi tập trung nhiều di tích lịch sử, văn hóa thu hút khách du lịch như cầu Long Biên, cầu Nhật Tân, làng gốm cổ truyền Bát Tràng, đình Chèm ở phường Đông Ngạc, quận Bắc Từ Liêm, đền Ghềnh (quận Long Biên), đền Dầm thờ Mẫu Thủy, đền Đại Lộ, đền thờ Chử Đồng Tử - Tiên Dung... Ngoài ra, còn có nhiều sản phẩm du lịch sinh thái giàu tiềm năng du lịch ven sông với mô hình các trang trại vườn ven sông dọc theo sông Hồng, hay các làng nghề truyền thống, làng chài ở khu vực Sơn Tây, Phúc Thọ, Gia Lâm, Đông Anh, Thường Tín, Phú Xuyên... Với bề dày lịch sử của các di tích, các tư liệu Hán Nôm đóng vai trò quan trọng trong việc lưu giữ giá trị vật thể và phi vật thể từ thời xưa. Nhưng hiện nay, việc bảo tồn và phát huy các giá trị di sản còn gặp khó khăn bởi nhân tố chủ quan là do con người tác động đến di sản theo chiều hướng tiêu cực, không chỉ thờ ơ với di sản mà còn trực tiếp phá hoại di sản và nhân tố khách quan về điều kiện tự nhiên, môi trường, côn trùng, nấm mốc, chất hóa học [7]...

Môi trường sinh thái

Thành phố đã đưa ra nhiều phương án để giảm thiểu rác thải, nhưng chưa hiệu quả. Với lượng rác thải ngày càng tăng, sự bất mãn của người dân cũng tăng lên chính vì thế đã dẫn đến sự bất đồng giữa người dân và chính quyền. Người dân muốn sạch sẽ nhưng lại vứt rác lung tung, trong khi chính quyền đã nhắc nhở và tổ chức dọn rác nhưng vẫn chưa tìm ra được giải pháp triệt để.

Mặc dù đã tổ chức nhiều buổi dọn rác hai bên sông Hồng, nhưng tình trạng rác thải vẫn tiếp tục tái diễn. Tình trạng rác thải cũng đang trở nên khủng khiếp ở một số nơi hai bên sông với các tầng rác ăn sâu xuống đất. Đây không chỉ là không gian của người dân mà còn bị xem như "bãi rác chung" để nhiều người đến đổ trộm các phế thải xây dựng, đậu xe và lấn chiếm.

Ngoài tình trạng rác thải, nước thải cũng đang gây ảnh hưởng xấu đến môi trường sinh thái ở khu vực hai bên sông Hồng. Thực tế, nước thải tại đây chủ yếu là do các hoạt động nấu ăn, tắm giặt và vệ sinh hàng ngày của các hộ gia đình phát sinh.

Vai trò của doanh nghiệp trong kết nối hoạt động trên sông với đất liền

Tuyến du lịch sông Hồng trên địa bàn Hà Nội hiện chưa được khai thác triệt để, đặc biệt là khả năng kết nối các hoạt động trên sông và đất liền còn yếu kém. Hiện nay, khu vực này thiếu các doanh nghiệp lành mạnh, sản phẩm du lịch chưa độc đáo và sáng tạo, chủ yếu là trùng lặp. Ngoài ra, còn thiếu các sản phẩm về đêm, việc quảng bá và xúc tiến còn rời rạc và chưa chuyên nghiệp, nhân lực du lịch còn thiếu và yếu. Tình trạng này dẫn đến khách chủ yếu đi tham quan trong ngày chứ ít lưu đêm lại các tỉnh này, đặc biệt là giá khách sạn và dịch vụ ăn uống rẻ và chi tiêu ngoài tour của khách cũng không cao.

Để phát triển du lịch sông nước và thu hút du khách, cần phải kết nối các hoạt động trên sông và trên đất liền. Nếu thiếu các hoạt động trên đất liền, du lịch sông nước sẽ trở nên kém hấp dẫn. Một tuyến du lịch đường sông hoàn hảo cần phải kết nối với các hoạt động tham quan danh lam thắng cảnh, di tích lịch sử, đền chùa, hoặc tham gia vào các hoạt động du lịch cộng đồng với cư dân địa phương ở hai bên dòng sông. Du khách có thể dừng chân tham gia câu cá bên bờ sông để tạo nên sự phong phú và hấp dẫn cho hành trình du lịch sông nước. Ngoài ra, cần ban hành quy chế quản lý du lịch sinh thái, giới hạn số lượng khách và các hoạt động không được tổ chức trong các khu du lịch. Đồng thời, cần hỗ trợ phát triển nông nghiệp sạch theo tiêu chuẩn Việt GAP và khuyến khích phát triển các loại hình du lịch như du lịch trải nghiệm thiên nhiên, du lịch trải nghiệm nông nghiệp và du lịch ngắm hoa, cảnh sắc nhân tạo và tự nhiên.

Nguồn nhân lực

Tuy nhiên, trước những yêu cầu và thách thức mà cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư (4.0) đặt ra, nguồn nhân lực du lịch của Hà Nội vẫn còn nhiều hạn chế. Trong đó, nổi bật là tình trạng thiếu hụt các kỹ năng mềm như kỹ năng giao tiếp, quản lý và xử lý tình huống; năng lực sử dụng ngoại ngữ còn yếu; và sự chậm thích ứng với các xu hướng phát triển mới của ngành du lịch toàn cầu. Những hạn chế này đã, đang và sẽ làm giảm khả năng cạnh tranh của du lịch Hà Nội so với các điểm đến trong khu vực và trên thế giới.

Thực tiễn đó đặt ra yêu cầu cấp thiết phải nâng cao chất lượng nguồn nhân lực du lịch, coi đây là một trong những đột phá chiến lược trong tiến trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế của Thủ đô. Nguồn nhân lực là yếu tố then chốt trong việc phát triển tuyến du lịch sông Hồng – một sản phẩm du lịch mới đầy tiềm năng của Thủ đô Hà Nội. Cụ thể:

Một là, phải hình thành được nguồn nhân lực du lịch Hà Nội, trước tiên là nguồn nhân lực du lịch chất lượng cao, luôn nắm vững những tri thức mới.

Hai là, phải trang bị cho nguồn nhân lực du lịch của thành phố Hà Nội có kiến thức nghề nghiệp, kỹ năng chuyên sâu để đáp ứng yêu cầu đa dạng của khách du lịch.

Ba là, đào luyện cho đội ngũ nhân lực du lịch của Hà Nội có phương pháp làm du lịch ngày càng năng động, linh hoạt và đa dạng.

Bốn là, phải tạo cho nguồn nhân lực du lịch chất lượng cao của Hà Nội căn cứ vào sự khác biệt trong cá tính tiêu dùng, sinh hoạt của du khách và nhu cầu du lịch đa dạng của du khách để cung cấp sự phục vụ tương ứng, làm cho mỗi du khách đến Hà Nội luôn có được tâm lý hài lòng.

Năm là, nguồn nhân lực du lịch chất lượng cao của Hà Nội phải làm nòng cốt tạo được hình ảnh đẹp cho bản thân và công việc cho toàn thể đội ngũ nguồn nhân lực du lịch Hà Nội.

Sáu là, nguồn nhân lực du lịch Hà Nội nhất thiết phải là nguồn nhân lực chất lượng cao.

Do đó, đội ngũ lao động trong ngành du lịch Thủ đô cần được xác định là nguồn nhân lực chất lượng cao, không chỉ có tinh thần học tập cầu tiến mà còn phải có khả năng tổng hợp, đúc rút kinh nghiệm thực tiễn, tư duy sáng tạo trong tiếp cận cái mới, đồng thời luôn nỗ lực hoàn thiện bản thân về cả kỹ năng nghề nghiệp lẫn tinh thần phục vụ. Bên cạnh đó, các cơ sở giáo dục nghề nghiệp và giáo dục đại học chuyên ngành du lịch tại Hà Nội cần chủ động đổi mới chương trình đào tạo và phương pháp giảng dạy theo hướng hiện đại, thực tiễn và hội nhập. Mục tiêu là đào tạo đội ngũ nhân lực đáp ứng đầy đủ các tiêu chuẩn về kiến thức, kỹ năng và thái độ nghề nghiệp theo chuẩn khu vực và quốc tế – một yêu cầu mang tính tất yếu trong bối cảnh toàn cầu hóa và cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư [8].

Cơ sở hạ tầng – vật chất kĩ thuật

Khu vực sông Hồng ở Hà Nội là một điểm thu hút du lịch hấp dẫn, với nhiều tuyến đường được mở rộng và lưu thông thuận tiện. Hiện nay, đang có 5 tàu, thuyền, du thuyền chính phục vụ cho hoạt động du lịch là: Tàu Thăng Long 18 tối đa 150 du khách; tàu Thăng Long 333 tối đa 60 du khách; tàu Sông Hồng 5 tối đa 40 du khách; du thuyền Thăng Long Victory tối đa 72 du khách và du thuyền Jade of River tối đa 99 du khách.

Bến neo đậu hiện tại vẫn còn tạm bợ và chưa được đầu tư đúng mức, cũng như chưa có cầu cảng. Để thu hút du khách, Thành phố cần phải vào cuộc hỗ trợ nhà đầu tư và địa phương để tăng tính hấp dẫn của tour du lịch sông Hồng. Giao thông thuận tiện, an toàn và hiện đại cũng là yếu tố quan trọng giúp rút ngắn thời gian di chuyển và giảm chi phí du lịch. Tuy nhiên, các dịch vụ ăn uống tại điểm đến vẫn chưa độc đáo và du khách thường không biết đặc sản đặc trưng của vùng mà họ đi qua. Ngoài ra, các di tích, điểm đến và đình chùa cũng cần được đầu tư tu bổ để thu hút khách du lịch [9].

2.1.3. Đánh giá tiềm năng phát triển tuyến du lịch sông Hồng trên địa bàn Thành phố Hà Nội thông qua mô hình SWOT.

Bảng 1. Mô hình SWOT tiềm năng phát triển tuyến du lịch sông Hồng trên địa bàn Thành phố Hà Nội

Điểm mạnh (Strengths)	Điểm yếu (Weaknesses)
<ul style="list-style-type: none"> - Tài nguyên tự nhiên và văn hóa phong phú - Hệ thống làng nghề, di tích ven sông đa dạng - Vị trí địa lý thuận lợi - Chính quyền quan tâm và có quy hoạch phát triển đô thị ven sông 	<ul style="list-style-type: none"> - Hạ tầng du lịch đường thủy còn hạn chế - Chưa có sản phẩm du lịch đặc trưng và hấp dẫn - Nguồn nhân lực du lịch chưa được đào tạo bài bản cho du lịch đường sông - Ô nhiễm môi trường sông nước và bãi bồi
Cơ hội (Opportunities)	Thách thức (Threats)
<ul style="list-style-type: none"> - Sự gia tăng nhu cầu du lịch trải nghiệm, sinh thái, nghỉ dưỡng - Thành phố Hà Nội đẩy mạnh phát triển du lịch gắn với không gian văn hóa và sông nước 	<ul style="list-style-type: none"> - Cạnh tranh với các loại hình du lịch khác trong nội thành - Thiên tai, biến đổi khí hậu và xâm nhập mặn

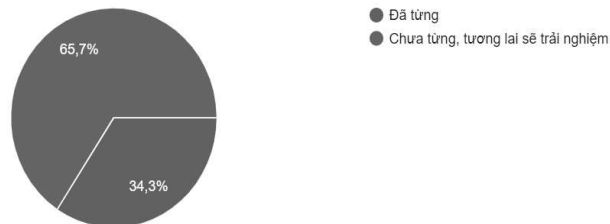
- Cách mạng công nghiệp 4.0 mở ra cơ hội chuyển đổi số trong quảng bá và tổ chức tour	- Tâm lý e ngại du lịch đường sông
- Khả năng kết nối liên vùng với Hưng Yên, Hà Nam, Ninh Bình	- Thiếu sự phối hợp giữa các sở ngành và địa phương ven sông

2.1.4. Đánh giá chung qua điều tra khảo sát về cảm nhận của du khách và sinh viên về nhu cầu tuyến du lịch sông Hồng

Khảo sát du khách về tuyến du lịch sông Hồng

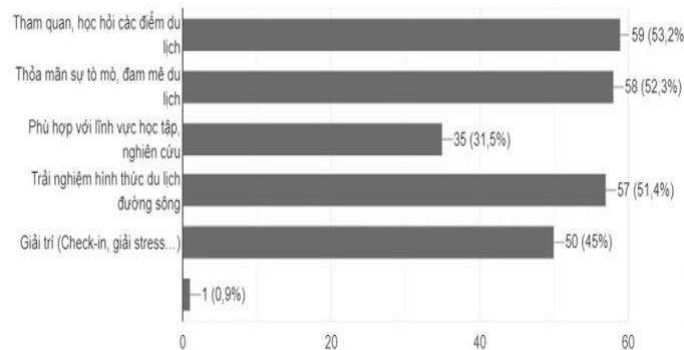
Khảo sát được thực hiện với 324 phiếu là du khách.

Về khảo sát số lượng trải nghiệm, qua khảo sát cho thấy có 111 người chiếm 34,3% đã từng tham gia trải nghiệm, có 213 người chiếm 65,7% chưa từng tham gia, tương lai sẽ trải nghiệm. Số lượng người đã tham gia tuyến du lịch này chưa nhiều, thông qua khảo sát thấy được rằng đây là một tuyến có tiềm năng phát triển. Bên cạnh đó có rất nhiều du khách muốn tham gia trải nghiệm vào tương lai gần, một yếu tố thúc đẩy sự phát triển của du lịch của tuyến sông Hồng.

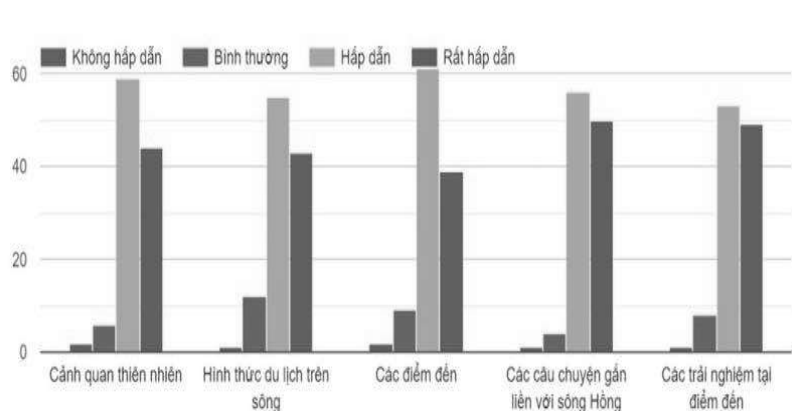
Biểu đồ 1. Khảo sát số lượng trải nghiệm tuyến du lịch sông Hồng

Về mục đích tham gia, qua biểu đồ trên thấy được mục đích tham quan, học hỏi ở các điểm đến có chiếm 53,2%; thỏa mãn sự tò mò, đam mê du lịch chiếm 52,3%; trải nghiệm hình thức du lịch đường sông chiếm 51,4%; để giải trí, xả stress chiếm 45%; phù hợp với lĩnh vực học tập nghiên cứu chiếm 31,5%,...

Biểu đồ 2. Khảo sát mục đích tham gia tuyến du lịch sông Hồng

Về yếu tố hấp dẫn du khách, qua khảo sát cho thấy cảnh quan thiên nhiên, các điểm đến, các câu chuyện các trải nghiệm, hình thức du lịch đều là những yếu tố quan trọng và tiên quyết để thu hút du khách đến với trải nghiệm tuyến du lịch sông Hồng. Các doanh nghiệp hoàn toàn có thể phát triển các yếu tố này để đưa tuyến du lịch sông Hồng ngày càng phát triển và có chỗ đứng trong du lịch Thủ đô.

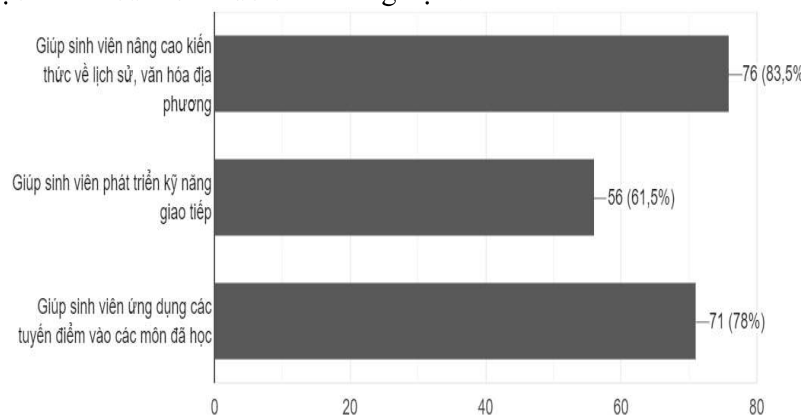

Biểu đồ 3. Khảo sát yếu tố hấp dẫn du khách trên tuyến du lịch sông Hồng

Khảo sát sinh viên ngành du lịch về tuyến du lịch sông Hồng

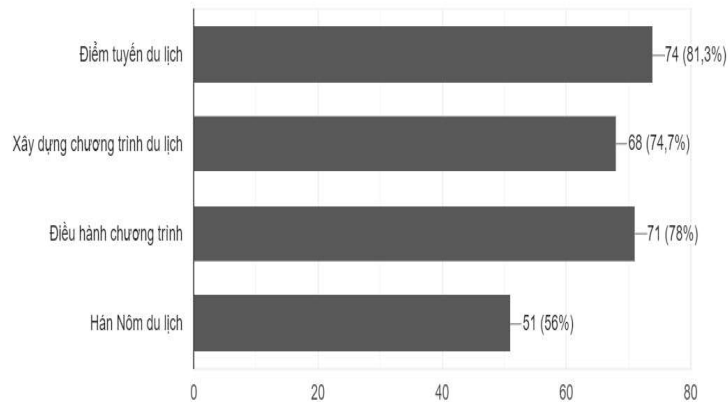
Khảo sát được thực hiện với 126 phiếu là các sinh viên ngành du lịch.

Về ý nghĩa khi tham gia tuyến du lịch sông Hồng, kết quả khảo sát cho thấy ý nghĩa của việc tham gia tuyến du lịch sông Hồng đối với sinh viên là rất quan trọng. Cụ thể: Giúp sinh viên nâng cao kiến thức về lịch sử, văn hóa địa phương chiếm 76 lựa chọn (83,5%); giúp sinh viên ứng dụng các tuyến điểm vào các môn học là 78% (71 lựa chọn); và giúp sinh viên phát triển kỹ năng giao tiếp chiếm 56 lựa chọn (tương đương 61,5%). Điều này cho thấy khi tham gia tuyến du lịch sông Hồng ngoài được trải nghiệm thực tế, còn giúp sinh viên học được rất nhiều kiến thức và kinh nghiệm.

Biểu đồ 4. Ý nghĩa khi tham gia tuyến du lịch sông Hồng.

Về việc áp dụng vào học phần của sinh viên, nghiên cứu đưa ra 4 học phần chuyên ngành: (1) Điểm tuyến du lịch, (2) Xây dựng chương trình du lịch, (3) Điều hành chương trình du lịch, (4) Hán Nôm du lịch. Thông qua khảo sát, thấy được rằng tuyến du lịch sông Hồng có thể áp dụng được vào nhiều học phần tại Khoa Kinh tế và Du lịch, Trường Đại học Thủ đô Hà Nội. Học phần (1) Điểm tuyến du lịch chiếm tỉ lệ cao nhất với 74 lựa chọn (chiếm 81,3%); tiếp đó là học phần (3) Điều hành chương trình du lịch chiếm 78% (71 lựa chọn); học phần (2) Xây dựng chương trình du lịch và (4) Hán Nôm du lịch lần lượt chiếm 74,7% và 56% (68 và 51 lựa chọn).

Biểu đồ 5. Áp dụng vào học phần chương trình học tập.

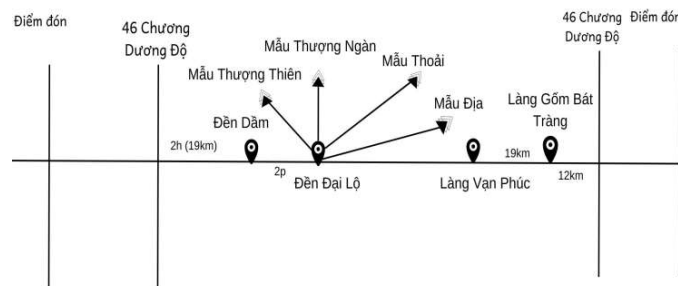
2.2. Giải pháp phát triển tuyến du lịch sông Hồng trên địa bàn Thành phố Hà Nội

2.2.1. Giải pháp đa dạng hóa và nâng cao chất lượng sản phẩm du lịch và dịch vụ trên tuyến du lịch sông Hồng

- Xây dựng sản phẩm cho khách du lịch thông thường (có nhu cầu trải nghiệm):

Tuyến

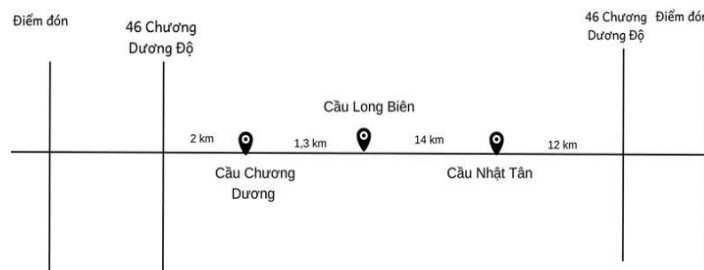
Tuyến du lịch sông Hồng

- Xây dựng sản phẩm cao cấp dành cho du khách quốc tế (tour đêm): “Mộng sông Hồng”:

Tuyến

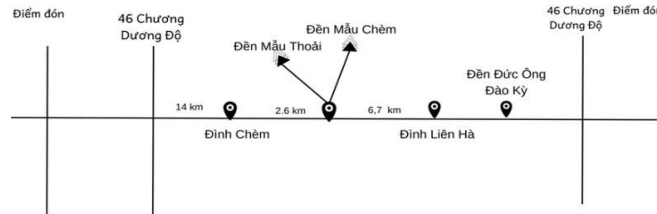
Tuyến du lịch dành cho khách quốc tế

- Xây dựng sản phẩm mới:

Tuyến

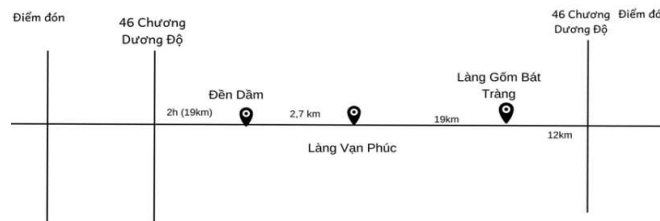
Tuyến du lịch mới

- Xây dựng sản phẩm dành cho sinh viên:

Tuyến

Tuyến du lịch sông Hồng dành cho sinh viên

- Xây dựng sản phẩm du lịch khác:

Xây dựng nhiều tuyến du lịch theo chủ đề: Tour du lịch tâm linh: du khách được trải nghiệm các đình, chùa hai bên bờ sông (đình Chèm - Chùa Bò Đè - đền Dâm (thờ Mẫu Thủy là một trong ba Thánh Mẫu của văn hóa tâm linh Việt Nam) - Đền Đại Lộ (được xây dựng từ triều Trần và cũng là ngôi đền thờ Mẫu Thượng Thiên, Mẫu Thượng Ngàn, Mẫu Thoái, Mẫu Địa) - đền Chủ Đổng Tử - Tiên Dung.

Tour du lịch với tựa đề mang tên “Khúc tráng ca sông Hồng” khách du lịch sẽ đến các địa danh như: Tây Kết, Chương Dương Độ, Đông Bộ

Đầu, Tây Long, Bò Đè - Tứ Liên - Ngọc Thụy... Cầu Long Biên gắn với các cuộc kháng chiến chống quân Nguyên – Mông, quân Minh, quân Thanh... và cả cuộc rút quân thần kì của quân dân Hà Nội sau 60 ngày đêm giam chân địch (đầu năm 1947: Cầu Long Biên gắn với hai cuộc kháng chiến chống Pháp, chống Mĩ của nhân dân Hà Nội).

2.2.2. Giải pháp bảo vệ môi trường sinh thái

Thứ nhất: Khu vực bờ sông nơi tàu bè qua lại phải được dọn dẹp sạch sẽ để tạo cảnh quan đẹp, hấp dẫn du khách.

Thứ hai: Tăng cường công tác tuyên truyền, giáo dục về bảo vệ môi trường. Tổ chức và thực hiện các hoạt động tuyên truyền, giáo dục phân loại rác thải nhằm nâng cao nhận thức về môi trường của người dân và khách du lịch, giữ gìn một môi trường xanh, sạch, đẹp.

Thứ ba: Bảo vệ cây cối và thực vật hiện có. Trồng thêm cây và hoa ở không gian thoáng đãng. Tạo cảnh quan đẹp thu hút sự chú ý của khách du lịch dọc tuyến sông Hồng.

Thứ tư: Hoạt động phổ biến thông tin bảo vệ môi trường du lịch còn được thể hiện thông qua các biển quảng cáo, băng rôn, khẩu hiệu... tại các điểm dừng, điểm đến.

Thứ năm: Xây dựng các dự án bảo vệ môi trường và nâng cao khả năng ứng phó sự cố môi trường; nghiên cứu, xây dựng và áp dụng các tiêu chuẩn phát triển bền vững về môi

trường và thường xuyên đánh giá chất lượng các dự án có ảnh hưởng tới môi trường du lịch.

Thứ sáu: Tăng cường nguồn nhân lực, trang thiết bị phục vụ bảo vệ môi trường, sinh thái, tăng cường tuần tra, kiểm tra định kỳ hoặc đột xuất các chất thải kỹ thuật, xử lý nước thải, phát hiện và xử lý kịp thời các hoạt động trái pháp luật gây ô nhiễm môi trường, thực hiện thu gom rác thải theo chỉ định, tăng cường phối hợp với các cấp, các ngành.

Thứ bảy: Phát triển du lịch bền vững phải luôn kết hợp với bảo vệ môi trường xanh, và du lịch đường sông cũng không ngoại lệ. Nhà nước cần có văn bản quy định yêu cầu bãi vệ, an toàn đường sông, đối với các công du lịch khi điều hành các tour du lịch trên sông Hồng.

2.2.3. Nâng cao vai trò của các doanh nghiệp du lịch đối với du lịch sông Hồng

Để tạo ra một tuyến du lịch sông Hồng hoàn hảo trong tương lai, các doanh nghiệp hoạt động trong lĩnh vực du lịch và dịch vụ, đóng vai trò quan trọng. Tại Hà Nội, các công ty kinh doanh du lịch, dịch vụ, khách sạn và nhà hàng đang liên tục đầu tư vào việc nâng cấp và xây dựng mới, trong khi hệ thống giao thông và thông tin cũng đang được cải thiện để khai thác tiềm năng và thế mạnh của Thủ đô. Các chương trình du lịch được thiết kế và xây dựng cũng được đóng góp ý kiến và trao đổi thường xuyên để tạo ra những phương án phát triển du lịch sông Hồng chuyên sâu và thực tế.

Để thúc đẩy sự phát triển du lịch tuyến sông Hồng, doanh nghiệp du lịch cần đầu tư xây dựng cơ sở vật chất kỹ thuật du lịch và khu điểm du lịch để tạo nên một diện mạo mới cho tuyến du lịch này. Đồng thời, cần ban hành các quy định về an toàn giao thông đường thủy và cung cấp đầy đủ trang thiết bị bảo vệ cho khách du lịch, như áo phao, và yêu cầu mỗi du khách phải mặc áo phao trong suốt hành trình tham gia du lịch đường thủy.

Do đó, các doanh nghiệp đã nhận thức được điều này và đang nỗ lực để tận dụng mọi cơ hội để đổi mới và phát triển, để xây dựng một môi trường du lịch phù hợp với vị thế của Thủ đô và nhu cầu của du khách, cần phải gắn kết chặt chẽ năng lực của mỗi đơn vị với nhau, góp phần nhỏ bé nhưng quan trọng trong sự nghiệp phát triển kinh tế - xã hội của Thủ đô [10].

2.2.4. Giải pháp nâng cao chất lượng nguồn nhân lực

Đội ngũ nhân viên du lịch cần được đào tạo chuyên môn, đam mê nghề và thành thạo ngoại ngữ (tiếng Anh, Pháp và Trung Quốc...) cho đội ngũ cán bộ và nhân viên du lịch, đặc biệt là đội ngũ hướng dẫn viên - những người được xem là đại diện cho hoạt động du lịch. Đồng thời, cần tạo điều kiện để người dân địa phương tham gia vào công tác thuyết minh du lịch, giúp khách hàng hiểu rõ hơn về lịch sử, văn hóa và đặc sản của vùng miền.

Để duy trì và phát triển nguồn nhân lực chất lượng cao trong ngành du lịch, cần phải có chính sách đãi ngộ tốt, đào tạo kỹ năng và kiến thức về chuyển đổi số, kết nối chủ động với các cơ sở đào tạo nhân lực trong ngành du lịch, nâng cao năng lực quản trị để đáp ứng nhu cầu của hoạt động cung ứng dịch vụ lưu trú và phát triển các dịch vụ mới trong hoạt động lưu trú. Ngoài ra, cần kết nối tham gia vào đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao với các hệ thống đào tạo quốc tế.

2.2.5. Giải pháp đồng bộ cơ sở hạ tầng – cơ sở vật chất kỹ thuật

Nên đầu tư tàu, thuyền vừa an toàn vừa thoải mái để du khách có thể ngắm cảnh và nghỉ ngơi, nên có buýt đường thủy. Các công ty du lịch cũng cần đưa ra nhiều loại tàu (tàu lớn, thuyền nhỏ, mô tô nước, du thuyền, cano...) với nhiều mức giá dịch vụ.

Xây dựng và cấp giấy phép hoạt động bến du thuyền đường sông; quy hoạch giao thông và đầu tư kết nối các điểm đón khách từ đường sông đến đường bộ theo quy hoạch...

Quy hoạch hệ thống khu vui chơi giải trí, nhà hàng, khách sạn tại các bến đò: Cải thiện và tăng không gian nhà hàng để đáp ứng số lượng du khách lưu trú tại điểm đến; cần phải xây dựng các khu vui chơi giải trí với hệ thống các trò chơi đa dạng, phong phú, mới lạ, độc đáo.

Xây dựng hệ thống kết nối giao thông từ bến tàu đến điểm tham quan và ngược lại: Cần có phương tiện đón trả khách từ bến tàu đến các danh lam thắng cảnh nên phải xây dựng các tuyến hành khách, bổ sung, nâng cấp phương tiện. Cải tạo, tu sửa các di tích, đình chùa đồng thời tích cực khai thác, bảo tồn và phát huy các giá trị lịch sử tại các điểm di tích.

2.2.6. Giải pháp về tuyên truyền, xúc tiến, quảng bá du lịch

Tổ chức các lễ hội quảng bá văn hóa vùng miền sông nước là một trong những cách hiệu quả để thu hút khách du lịch nội địa và quốc tế đến với du lịch sông Hồng. Để thành công trong việc truyền bá hình ảnh du lịch địa phương, mỗi địa phương cần có sự sáng tạo và nổi bật về đẹp thiên nhiên cùng con người địa phương. Đánh giá đúng điểm mạnh và yếu của địa phương là cần thiết để đưa ra các chính sách nâng cao chất lượng du lịch sông nước.

Để thu hút khách du lịch đến với địa phương, việc tăng cường truyền bá thông tin về du lịch trên các kênh truyền thông như truyền hình, báo chí và mạng xã hội trong và ngoài nước là rất quan trọng. Việc này giúp nâng cao nhận thức của khách du lịch về vẻ đẹp và tiềm năng du lịch của địa phương, từ đó thu hút họ đến tham quan và trải nghiệm.

Trong hoạt động tuyên truyền về du lịch, cần đảm bảo trách nhiệm cung cấp đầy đủ thông tin cho du khách và quảng cáo đúng sự thật. Đẩy mạnh công tác tuyên truyền quảng bá, cần có tính chọn lọc, tính chân thực cao, độc đáo và ấn tượng, tạo sự tin tưởng tuyệt đối trong khách du lịch, đồng thời đảm bảo tính liên tục và tính kinh tế. Ngoài ra, marketing cũng đóng vai trò quan trọng trong việc bảo vệ môi trường.

2.2.7. Giải pháp liên kết – kết nối các điểm du lịch phụ cận

Liên kết và kết nối là rất quan trọng trong ngành du lịch, đặc biệt là du lịch đường sông. Để thực hiện điều này, các doanh nghiệp lữ hành và đơn vị quản lý điểm đến cần phải cải tiến cách làm và tăng cường hợp tác để xây dựng sản phẩm. Tuy nhiên, ngành du lịch đường sông vẫn còn hạn chế trong việc liên kết và phát triển du lịch, đặc biệt là kết nối giữa các điểm đến và doanh nghiệp kinh doanh lữ hành. Điều này cần được khắc phục để tăng sức hấp dẫn với khách du lịch và đáp ứng nhu cầu của họ. Việc này không chỉ có ý nghĩa về quy mô mà còn giúp phát triển ngành du lịch đường sông.

Nhờ đó, ngành du lịch đường sông sẽ đem đến cho khách du lịch những trải nghiệm mới lạ và đa dạng hơn, từ cách nhìn nhận đến thực tế trải nghiệm khi đến thăm các điểm đến.

2.2.8. Giải pháp phát huy giá trị tư liệu Hán Nôm trong tuyên du lịch sông Hồng

Hoàn thiện cơ sở pháp lý: Ngành văn hóa cần có kế hoạch tư vấn UBND Thành phố ban hành văn bản quy phạm đặc thù dành riêng cho hoạt động bảo vệ và phát huy giá trị di văn Hán Nôm.

Kiến toàn cơ cấu tổ chức bộ máy: Số lượng thành viên, cơ chế làm việc và chế độ hưởng giữa các Ban quản lý di tích chưa có sự tương đồng vì vậy việc kiện toàn bộ máy quản lý là điều hết sức cần thiết.

Đào tạo và phát triển nguồn nhân lực: Cần đào tạo đội ngũ người dân địa phương học tập kiến thức về Hán Nôm và tham gia vào công tác thuyết minh tại điểm di tích nhằm đem đến sự gần gũi và chân thật hơn.

Đẩy mạnh công tác nghiên cứu, sưu tầm di văn Hán Nôm: Cần đầu tư thời gian, nhân lực và tài chính cho việc nghiên cứu các nguồn tư liệu di văn Hán Nôm tại khu di tích. Tổ chức lồng ghép các chương trình nghiên cứu Hán Nôm vào chương trình nghiên cứu tổng thể về khu di tích.

Thực hiện chương trình gìn giữ di văn Hán Nôm bằng công nghệ số hóa: Triển khai hoạt động bảo quản tư liệu bằng công nghệ số hóa thực hiện một cách đồng bộ, thông qua việc sử dụng một phần mềm được thiết kế để áp dụng cho các di tích quốc gia đặc biệt, và cử cán bộ nhân viên tham gia khóa đào tạo vận hành công nghệ số hóa.

3. KẾT LUẬN

Du lịch đường sông đang trở thành một trong những loại hình du lịch thu hút nhiều du khách. Hòa chung xu hướng ấy, du lịch sông Hồng đã và đang tận dụng sự kết hợp giữa tài nguyên du lịch tự nhiên và tài nguyên du lịch văn hóa để phát triển du lịch đường sông. Để có thể phát triển, du lịch sông Hồng cần chú trọng bảo tồn và phát huy cơ sở vật chất để lưu giữ giá trị văn hóa lịch sử, bảo vệ môi trường và phát triển giá trị thương hiệu du lịch của vùng. Hiện nay, Nhà nước đã có những chính sách quan tâm đến du lịch sông Hồng, tuy nhiên Nhà nước cần có những lộ trình đầu tư nhanh chóng và kịp thời hơn để sớm quy hoạch du lịch sông Hồng trở thành hình thức du lịch quan trọng của ngành cũng như của khu vực. Đồng thời, cơ quan quản lý Nhà nước cùng với các công ty kinh doanh dịch vụ tuyến du lịch sông Hồng cần có sự phối hợp chặt chẽ để có thể giải quyết những vấn đề phát sinh hai bên bờ sông gây ảnh hưởng đến hình ảnh du lịch của dòng sông cũng như hình ảnh du lịch của mỗi vùng miền nơi dòng sông Hồng chảy qua. Phát triển đúng hướng, tuyến du lịch sông Hồng trên địa bàn Thành phố Hà Nội sớm sẽ trở thành điểm kinh tế thay diện mạo mặt của Thủ đô, đưa khu vực phát triển xứng tầm với tiềm năng.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Trần Thị Minh Hòa (2021), Xu hướng phát triển du lịch đường sông trong bối cảnh đa dạng hóa sản phẩm du lịch, *Tạp chí Du lịch Việt Nam*, số 2-2021, tr.15-22.
2. Trần Nhật Kiên (2022), *Sông Hồng: Trục cảnh quan chính và vai trò trong phát triển không gian đô thị Hà Nội* *Tạp chí Kiến trúc và Quy hoạch*, số 5-2022, tr.34-46.
3. Nguyễn Văn Huy (2021), *Di sản văn hóa dọc sông Hồng: Giá trị và tiềm năng phát triển du lịch*, Nxb Văn hóa Dân tộc, tr.67-85]
4. Thái Hà (2024), “*Sông chảy qua Hà Nội 'cồng' nhiều cầu nhất Việt Nam, năm 2050 sẽ có 18 cầu với số vốn kỷ lục*”. <https://cafef.vn/song-chay-qua-ha-noi-cong-nhieu-cau-nhat-viet-nam-nam-2050-se-co-18-cau-voi-so-von-ky-luc-188240416070210911.chm>. [Truy cập 18/10/2024]
5. Viện Quy hoạch Đô thị và Nông thôn (2021), *Định hướng phát triển không gian sông Hồng trong quy hoạch tổng thể Thủ đô*, [phần I, mục 1.3, tr.26-38]
6. Lê Nam (2021), *"Du lịch sông Hồng - Tiềm năng còn bỏ ngỏ"*, Báo Kinh tế Đô thị. <https://kinhtedothi.vn/du-lich-song-hong-tiem-nang-con-bo-ngo-414780.html>. [Truy cập 21/4/2022]
7. Phạm Sỹ (2025), *"Hà Nội: Đánh thức du lịch sông Hồng"*, Báo Đại Đoàn Kết. Được đăng lại trên Cổng thông tin điện tử Tổng cục Du lịch Việt Nam ngày 06/01/2025. <https://vietnamtourism.gov.vn/post/60665>. [Truy cập ngày 12/3/2025]
8. Nguyễn Văn Dũng (2024), *"Phát triển nguồn nhân lực du lịch trên địa bàn thành phố Hà Nội"*. https://www.quanlynhanuoc.vn/2024/10/28/phat-trien-nguon-nhan-luc-du-lich-tren-dia-ban-thanh-pho-ha-noi/?utm_source. [Truy cập 21/12/2024]

9. Hải Nam (2022), “Hà Nội: Ra mắt tour du thuyền cao cấp trên sông Hồng”. <https://vietnamtourism.gov.vn/post/40342>. [Truy cập 12/3/2025]
10. ThS. Phạm Thị Thu Hằng, ThS. Nguyễn Thúy Nga (14/06/2018), *Đề xuất một số giải pháp phát triển tuyến du lịch sông Hồng*, Luận văn Trường Đại học Giao thông vận tải.

NEW POTENTIAL HANOI – RED RIVER TOURISM ROUTE

Abstract: *River tourism is a type of tourism closely related to the rivers, taking advantage of natural and cultural resources in the river area and the surrounding area to build unique tourism products, meeting the diverse needs of tourists. In Hanoi, the Red River stands out with the potential for developing this type of tourism, playing an important role in promoting the "smokeless industry". However, the Red River tourism has not been effectively exploited, nor has it been fully promoted the available advantages. This study focused on analyzing the potential and proposed solutions to overcome challenges and remaining limitations to achieve sustainable development of the Red River tourism route. In addition, the study also aims to preserve and promote the value of Han Nom documents through tourism activities. The integration of the Red River tourism route into the tourism program of tourism students will bring opportunities to approach reality, help students learn more about the history, culture, and architecture of Hanoi, as well as the value of Han Nom documents. Thereby, students can improve their professional skills, enhance their ability to apply knowledge in practice, and orient themselves for career development in the future. Research results will provide a scientific basis for the proposal of practical solutions, contributing to raising the Red River tourism route, exploiting the potential effectively for sustainable development, and under the inherent value.*

Keywords: *River tourism, Hanoi, Han Nom documentation, tourism students, Red River tourist routes.*